اَلْفَتْوَى
الْقَضَاءُ
اَلْمُفْتِيُّ

اَلْفَتْوَى وَ الْقَضَاءُ

4. FETVA VE KAZA

Dinî konularda fetva almak istediğinizde kimlere danışırsınız?

اَلْفَتْوَى Fetva, fıkıh terimi olarak ‘‘fıkhi bir meselenin şeri çözümü ve beyanı doğrultusunda yöneltilen sorunun cevabıdır.” Fetvanın çoğulu “fetava ve fetavî”dir. Fetva veren kişiye اَلْمُفْتِيُّ “müfti”, fetva isteyen kişiye ‘‘müsteftî”, fetva isteme işine de “istifta” denir. Müfti kelimesinin günümüz Türkçesinde müftü olarak kullanılması yaygındır.[27]

NOT ALALIM

Fetva veren kişiye müfti,
fetva isteyen kişiye müsteftî,
fetva isteme işine de istifta denir.

Müslümanlar, İslam dinini hayatlarına tatbik ederken zaman zaman problemlerle karşılaşmaktadırlar. Böyle bir sorunla karşılaşan kişi kendi bilgisi ile meseleyi çözebiliyorsa başkasının görüşüne başvurmasına gerek yoktur. Bilgi seviyesi fetva verecek düzeyde değilse bilen bir kişiye başvurmalıdır. Müftünün verdiği fetva ile hayatını düzenlemelidir.

Fetva vermek mesuliyetli bir iştir. Fetva verirken hataya düşmemek için fetva verme kurallarına uymak gerekir.

قَضَاءٌ

Fıkıhta, hâkimin muhakeme sonucunda verdiği karara **kaza** denir.[28] İnsanlar arasında meydana gelen ihtilafları, usulüne uygun olarak çözmek ve adaletli karar vermek üzere yetkili makamlarca görevlendirilen kişiye **kadı** denir.[29] Kadılar yürürlükteki hukuk kurallarını tarafsız bir şekilde uygulamakla yükümlüdür. قَاضِي

Fetva ve Kaza Arasındaki Farklar

1. Fetva isteme, bilgi alma mahiyetinde olduğu için müfti, kendisinden fetva alıp buna uygun hareket etmeyenleri zorlayamaz. Kaza ise bağlayıcı mahiyette bir hükümdür. Taraflar kadı tarafından verilen hükmü uygulamakla yükümlüdür. Aksi durumda cezai müeyyide uygulanır.

2. Fetva hukuki konuların yanında ibadete ait hususlarda da verilir. Kaza ise yalnız hukuki olaylarda söz konusu olur. İbadetler doğrudan kazanın konusu olmaz.

3. Yetkili makamlar tarafından kendisine kaza yetkisi verilmeyen kişiler kadılık yapamaz. Fetva verebilmek için sadece ilmî yeterlilik aranır, resmî bir görevlendirme gerekli değildir.

4. Fetvalar genel ve külli mahiyettedir. Bir fetvadan aynı durumda olan başka fertler de yararlanabilir. Kaza ise kişiye özeldir. Bir başkası kadının izni olmadan bu hükümden istifade edemez.

5. Müfti fetva verirken fıkıh usulündeki asli ve ikinci dereceden delillerden yararlanır. Kadılar ise bu delillerin yanında şahit, yemin ve ikrar gibi ispat vasıtalarından da yararlanır.

6. Kaza da meselenin zahirî yönü esas alınır. Fetvada olayın vicdani tarafı esastır. Kadı, borcunu ödediği hâlde bunu ispatlayamayanın borcunun devam ettiğine hükmedebilir. Müfti ise o kişiye “Borcunu gerçekten ödemiş isen diyaneten borçlu değilsin.” fetvasını verir.

27 Atar, “Fetva”, 486.
28 Atar, “Kaza”, 114.
29 MEB, 189.